RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10·40 K, za pol leta 5·20 K, za četrt leta 2·60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštnine prosto. **Nefrankirana pisma** se ne sprejemajo. **Rokopisi** se ne vračajo, **inseráti.** Enostopna petit-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

82. štev. | V Ljubljani, v sredo, dne 14. oktobra 1908. | Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: **Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana.** — Za denarne pošiljatve, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: **Upravništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana,** Dunajska cesta štev. 20.

Deželnozborske volitve v Istri.

Še trije tedni nas ločijo od volitev za istrski deželni zbor. Kratka doba — toda volilni boj, o katerem so prorokovali, da bo nad vse strasten, se še ni pričel. Vse meščanske stranke se drže v rezervi. Kandidatov še ni razglasila nobena stranka razven naše in — za dva okraja splošne kurije — italijansko-liberalna, ki pa za ostale okraje tudi še molči.

Hrvatsko-slovenski narodnjaki morajo prestati hud boj v svoji stranki; kajti klerikalci nočejo odnehati od zahteve, da se jim izroče vsi mandati. Narodnjaški časopisi seveda vseeno pripovedujejo o popolni slogi in o sporazumu, ki so ga baje dosegli med seboj. Ali krize ni mogoče utajiti. Že nekolikokrat so sklicali shod, na katerem bi se bile imele objaviti kandidature, ali vselej se je razglasitev odložila zaradi — «nepričakovanih» ovir», t. j. zaradi nesloge v slogi.

Stranke, ki bi šla v boj s svojim čistim programom, ni razven socialno-demokratične. Prva je bila jugoslovanska socialna demokracija, ki je razvila jasen volilni program, odgovarjajoč socialističnim načelom in specifičnim istrskim razmeram. Glavne točke tega volilnega programa so:

1. Splošna, enaka, tajna in direktna volilna pravica s proporcionalnim zistemom za deželni zbor in za občine. Sedanji položaj ne odgovarja niti načelu politične enakopravnosti, niti resničnim narodnim razmeram v Istri. Popačen je s pluraliteto v splošni kuriji, v narodnem oziru pa tlači dvetretjinsko večino deželnega prebivalstva v položaj manjšine. Neenakost je dovolj ilustrirana s tem, da ima 120 veleposestnikov 5 poslancev, 18 veletrgovcev 2 zastopnika, 70.000 enostavnih volilcev pa 8 mandatov.

2. Izločitev kmetskih občin in mestnih. Sedanja podrejenost kmetskih občin pod mestne se mora smatrati za največjo oviro naravnega gospodarskega in narodnega razvoja. Največjo škodo od tega ima hrvatski in slovenski narod, ker imajo po sedanji razdelitvi vso upravo v rokah italijanski nacionalisti. Dočim morajo mestom podložne kmetske občine plačevati visoke doklade, nimajo nobene koristi od tega in so v vsakem oziru zapuščene. Sploh imajo mesta vse drugačne potrebe in krivično je zahtevati, da naj jih plačujejo tisti, ki niso deležni dobrot. Vrhutega je prav ta položaj največ kriv trajnih narodnih bojev.

3. Zadostno število ljudskih in drugih šol s poukom v materinskem jeziku otrok.

4. Odprava šolskega davka, ki znaša sedaj 6 kron za vsakega otroka. Brezplačen pouk.

5. Razdelitev šolskega sveta v dva dela po narodnosti.

6. Gospodarska povzdiga Istre.

7. Preskrba dežele s pitno vodo, katere doslej tako primanjkuje, da včasi za ljudi še tiste vode ni dovolj, ki jo pije živina.

8. Razdelitev deželnega kmetijskega društva v dva dela po narodnosti.

9. Stavba delavskih hiš v industrialnih krajih.

10. Monopoliziranje davščin na meso, vino i. t. d. v deželni in občinski doklad v občinski upravi.

11. Monopoliziranje istrskega parobrodnega društva in vseh enakih podjetij v deželni upravi.

12. Znižanje indirektnih deželnih davščin.

13. Pospeševanje in podpiranje zdravstvenih in kulturnih inštitucij.

Nobena izmed obstoječih meščanskih strank ne more zastopati takih, interesom ljudstva odgovarjajočih zahtev, kajti vse so po svojem značaju prisiljeni, braniti kapitalistični zistem in zagrinjati svoje razredno protidelavsko stališče z nejasnimi «splošnimi» programi. Kdor hoče, da se pospešujejo socialno-demokratične ljudske zahteve, bo glasoval v VI. volilnem okraju za kandidata jugoslovanske socialno-demokratične stranke in napiše na volilni listek ime

Ivan Jelčić, zidar v Pulju.

Mir.

Oddahniti se mora človek, če danes izreče besedo «mir»; kajti naj je še tako absurdno, vendar je resnično, da je bil mir na Balkanu in morda evropski mir sploh v resni nevarnosti. Danes je že precej gotovo, da se odgovorni organi v Srbiji večinoma zavedajo svojega položaja in posledic, ki bi jih povzročil vsak nepremišljeni korak in da avstrijski polki ne bodo marširali čez srbsko mejo. Po zadnjih vesteh o tajni seji srbske skupščine je razsodnost zmagala nad kričanjem zanešenjakov.

Torej mir.

Ampak teden dni je visel nad mirom meč, ki ga je držala komaj tenka nit. Agitacija, ki se je v Srbiji razvila zaradi aneksije Bosne in Hercegovine k Avstro-Ogrski, je bila tako napolnjena z vsemi bojaželjnimi strastmi, da je skoraj čudo, če niso začele pokati puške, še preden je treznost sploh mogla priti do besede. Vojna Srbije z Avstrijo bi bila norost in bi neizogibno imela najusodnejše posledice za Srbijo samo. Da je država, v kateri vlada Petar Karadjordjević, majhna, Avstrija pa velika, še ne bi bilo tako odločilno, če ne bi bil politični položaj tak, da ne bi bila mogla Srbija od nikoder pričakovati pomoči in če ne bi bila srbska vojska tudi brez obzira na svojo malo-številnost v vsakem oziru slaba. Po svetu se je pač pridno telegrafiralo, kako se oglašajo prostovoljci in čeprav je število 15.000 mladeničev, ki hočejo žrtvovati kri in življenje za Bosno in Hercegovino, najbrže precej močno pretirano, je vendar verjetno, da je razgreta agitacija marsikoga privabila pod zastavo.

Toda kaj naj bi Srbija počela s temi prostovoljci? Namesto da bi reševali in povečavali domovino, bi jo spravili v največjo zadrego. S kosami in cepci jih menda ne bi mogla poslati proti avstrijskim kanonom; kako pa naj bi jim dala poštenih pušk, ko jih še za redno vojsko nima dovolj? Poraz Srbije bi bil v slučaju vojne neizogiben, a če je izgubljena vojna nevarna več ali manj vsaki državi, bi prizadejala Srbiji udarec, od katerega ne bi morda nikoli več okrevala. Državni bankrot bi bil neizogiben in posledice takega poloma so nedogledne.

Gotovo je v Srbiji mnogo ljudi, morda jih je tudi kaj izven Srbije, ki obžalujejo, da ni prišlo do vojne. Strast je slepa in ne zna računati, zlasti če jo izrabljajo brezvestni demagogi. Ampak vsak prijatelj srbskega naroda se mora veseliti, da ni zmagala norost.

Dobro bo pa tudi, če se pri nas nekoliko vprašamo, ali nismo malce sokrivi, da je mogel fanatizem skoraj resnično zmagati in provzročiti ogenj, ki bi se bil lahko razširil po vsej Evropi. Agitatorji v Belem gradu so «navduševali» ljudstvo in tudi nekateri časopisi so pisali v tem zmislu, da dobi Srbija, če napové vojno, zaveznikov v Avstriji sami, med južnimi Slovani. Take govorice so našle gotovo dosti vernih ušes in so morda največ vplivale, da so ljudje, ki vendar nekoliko poznajo razlike med Srbijo in Avstrijo, verjeli v zmago. Da bi bilo razočaranje velikansko, če bi bila Srbija računala na vstajo Srbov, Hrvatov in Slovencev, ni treba posebej naglašati. Želje, priti pod slavno žezlo kralja Petra, bi se po naših krajih zaman iskale. Ampak da verujejo v Srbiji takim kombinacijam, je že dovolj nevarno in bi utegnilo še kdaj imeti prav slabe posledice za tiste, ki verujejo.

Odkod pa prihaja taka vera!

Nekoliko je pripisati tistim vseslovanskim frazam, ki so pri nas bolj poceni kakor češplje. Če pride kdo iz Srbije k nam ali od nas v Srbijo, tedaj se cedi bratstvo obilno kakor vino, navdušenje plamti, opeva se vzajemnost, ampak jasne besede ni. In tedaj kombinirajo ljudje, kar jim je najljubše. Če bi se pri takih prilikah povedalo, ne le kako daleč sega vzajemnost, temveč tudi, kje so za nas njene neprestopne meje, tedaj ne bi mogle nastajati iluzije, ki v normalnih časih res ne pomenijo več kakor pene, ki jih spuščajo otroci v zrak, ki pa v abnormalnih dobah lahko postanejo nevarne. Gotovo še ni noben Slovenec dejal Srbom, da želimo Petra za svojega sedanjega in njegovega operetnega sinčka za bodočega kralja. Ampak napaka je že, da se jim ne pové decidirano, da smatramo take aspiracije za smešne in absurdne.

Toda veliko večji je greh, katerega je kriv naš oficialni svet. Gonja proti «velesrbskim» zarotnikom, ki straši že cele mesece zlasti po Hrvatskem, pa po Bosni in po Ogrskem, je morala na Srbskem zbuditi mnenje, da ima stvar realno podlago. Kako naj svet verjame, da se polnijo vse ječe z zarotniki, če ni zarote? Še pred kratkim, prav v dnevih največje razburjenosti v Belemgradu, je Rauchova «Ustavnost» denuncirala Hrvate, Srbe in Slovence sploh kot veleizdajnike in je pod avtoriteto hrvatskega bana trdila, da med Hrvati, Srbi in Slovenci sploh ni ljudi, ki ne bi hrepeneli bodisi po jugoslovanskem kraljestvu s Petrom na prestolu, bodisi po jugoslovanski republiki z Beligradom in Zemunom kot skupnem glavnem mestu. Če izhajajo take izjave v vladnih glasilih, tedaj bi bil čudež, da ne bi Srbi verjeli reči, ki se zdi njihovemu stališču najbolj ugodna.

Pravljice o iredentah so bile avstro-ogrskim vladam priljubljeno sredstvo za utrjevanje svoje moči. Sedanji dogodki dokazujejo, da imajo take bajke tudi nevarno vsebino in odgovornim organom bi bilo zato prav toplo priporočati, da bi se rešili te zastarele taktike, ki ni le smešna in veksatorična, ampak lahko rodi najhujše posledice. Policijska politika nikdar ni bila dobra.

Goriška deželna konferenca.

V nedeljo dopoldne so se sešli v prostorih delavskih organizacij zaupniki socialno-demokratične stranke z goriške dežele na važno posvetovanje. Brez posebnih ceremonij se je izvršila konferenca, izvršila je pa svoje delo tako resno, da je od te konference po vsej pravici pričakovati najboljših vspehov. Ob kratkem je o njej poročati sledeče:

Sodrug dr. Tuma otvori konferenco in pozdravi navzoče. Za predsednika se izvoli sodrug Marica iz Nabrežine. Delegatov je navzočih:

Miren . . .	4	od lokalne organizacije
Podgora . .	4	» » »
Vrtojba . .	1	» » »
Sovodje . .	3	» » »
Dobravlje .	4	» » »
Otalež . . .	2	» » »
Gorica . . .	3	» » »
» . . .	1	od pekovske organizacije
Nabrežina .	2	od lokalne organizacije
»	1	od klesarske organizacije
»	1	od železničarske skupine
Kanal . . .	1	od lokalne organizacije
Tolmin . .	1	od proste skupine
Velike Žablje	1	» » »
Št. Andrež .	1	» » »

Italijansko soc.-dem. stranko zastopa sodrug Cozeti, izvrševalni odbor E. Kristan, politični odbor v Trstu sodr. Regent. Iz bližnjih krajev je lepo število gostov navzočih.

Sodrug Cozeti pozdravlja konferenco v imenu italijanskih sodrugov in želi najboljši vspeh.

O prvi točki «Organizacija stranke» poroča namesto zadržanega sodruga Brajdeta sodrug dr. H. Tuma. Podlaga vsej organizaciji morata biti statuta skupne avstrijske ter jugoslovanske socialno-demokratične stranke. Statut daje konferenci prosto roko za določitev, koliko sodrugov mora biti minimalno za ustanovitev krajne organizacije. O tem se bo danes pomeniti. Za okrajne organizacije prihajajo za nas v poštev trije slovenski volilni okraji na Goriškem in mesto Gorica. Vprašanje bo danes, ali naj ima Goriška svojo posebno deželno organizacijo, ali pa naj ostane brez svojega deželnega odbora združena s tržaško. Rešiti je tudi vprašanje strankinega davka in vprašanje časopisja.

Sodrug **Kristan** se strinja z izvajanjem sodruga Tume in priporoča, naj se osnuje krajevna organizacija povsod, kjer je vsaj deset članov stranke. Goriška naj ima svojo lastno deželno organizacijo s posebnim odborom, ki lahko kooperira s tržaškim v takih zadevah, za katere prihaja vse Primorsko kot enotna pokrajina v poštev. Glede časopisja se mora zahtevati, da se zistematično razširja lokalni «Delavski List», pa tudi osrednje glasilo «Rdeči Prapor». Delavstvo se mora navaditi, da čita več kakor doslej. Razširjanje obeh listov lahko napravi podlago za izpopolnitev našega časopisja, ki je neizogibna. Kolportaža se mora organizirati.

Sodrug dr. Tuma govori obširno o razmerah stranke na Goriškem. Tudi on meni, da naj se dovolijo krajevne organizacije tudi tam, kjer je število članov majhno. V neindustrialnih krajih je naravno, da se v začetku ne pridobi mnogo članov, ker pa imamo sodruge tudi po takih krajih, se jim mora dati priložnost, da se politično organizirajo. Glede naročevanja časopisov in razširjanja je bilo to, kar je priporočal, minimum. Važnost se mora polagati tudi na to, da naroče socialno-demokratične liste take gostilne, v katere zahajajo delavci. Krajevne organizacije morajo skrbeti za to, da se redno pobira strankin davek. Brez sredstev ne more delovati nobena stranka. Govornik računa, kakšni dohodki bi bili, če bi vsak član izvrševal svojo dolžnost in pokazuje, da bi tedaj goriška deželna organizacija lahko izpolnjevala ne le svoje naloge napram stranki, ampak bi ji za domače potrebe ostala lepa sredstva.

Sodrug dr. Ferfolja (Tolmin) želi, naj se dovoli tudi združevanje sodrugov iz več manjših krajev v eno krajno organizacijo. Glede delegacij na konference predlaga, naj se za prvih deset članov vsake organizacije določi po en delegat, potem pa za vsakih trideset po eden. Po tem ključu naj bodo tudi organizacije kot celote obvezane na naročbo «Rdečega Prapora» in «Delavskega Lista». Okrajna organizacija se zdi govorniku za Goriško nepotrebna, ker ne bi imela druge naloge, kakor nastopati vsako šesto leto ob nastavljanju kandidatur.

Opoldne se prekine zborovanje in se nadaljuje ob $^1/_2$2.

Popoldne.

Sodr. Fakuč (Dobravlje) govori o krajni organizaciji v Dobravljah.

Sodr. Lepušič (Kanal) omenja razmere v Kanalu.

Sodr. Regent (Trst) govori o starejših sklepih glede kolportaže. Glede časopisja se strinja z izvajanjem sodruga Kristana. Kar izda delavec za delavsko časopisje, se pač ne more smatrati za žrtev. Če kupujejo delavci druge časopise, ki jim nič ne koristijo, jih morajo tudi plačati. Ljudje, ki so v raznih brezpomembnih društvih, plačujejo tem članarino in ne smatrajo tega za žrtev. Kar dajo sami za sebe, se pa hoče imenovati žrtev. Govornik priporoča najživahnejšo agitacijo za «Delavski List» in za «Rdeči Prapor».

Sodr. Kristan govori o agitaciji v krajevnih organizacijah in o drobnem delu sploh. Kjer so organizacije majhne, itak ni toliko dela, da se ne bi moglo opraviti. Kadar pa organizacija naraste, se mora delo primerno razdeliti. To velja tudi za kolportažo, ki se ne sme zanemarjati na noben način. Tudi izdanja Delavske tiskovne družbe pridejo tu v poštev. Želja drja. Ferfolje, da se sodrugi iz več bližnjih krajev lahko združijo v eni krajevni organizaciji, ne nasprotuje statutu; seveda je bolje, če so člani iz treh ali štirih vasi v eni krajevni organizaciji, kakor da ne bi bili v nobeni. Tam, kjer je dovolj krajevnih organizacij, bodo postale tudi okrajne potrebne in bodo imele že več opraviti, kakor predlagati kandidate. Sodr. dr. Tuma govori še o organizacijskih podrobnostih in resumira vse predloge:

1. Ustanovitev krajne organizacije povsod, kjer je najmanj 10 sodrugov;

2. Odbor krajne organizacije štej praviloma po 5 članov;

3. Vsak član plačuje po 20 vinarjev na mesec strankinega davka;

4. Okrajne organizacije sklicuje deželni odbor po potrebi ali na predlog 3 članov;

5. Za delegacije na deželno konferenco bodi za prvih deset članov po en delegat, dalje po eden za vsakih 20 članov;

6. Deželna organizacija ima odbor treh članov, ki skliče deželno konferenco vsaj enkrat na leto;

7. Vsaka krajna organizacija se ima naročiti najmanj po 1 izvod «Rdečega Prapora», vzeti v kolportažo toliko «Delavskih Listov», kolikor ima članov, ima kolportirati «Rdeči Prapor», stare številke porabiti za agitacijo in vpeljavati oba strankina glasila v javne lokale.

V odbor deželne organizacije se volijo sodrugi Josip Biteznik, Josip Suligoj in dr. Henrik Tuma.

O drugi točki «Politični položaj na Goriškem poroča obširno sodr. dr. Tuma. Poziva se na članke, ki jih je pred mesec objavil v «Delavskem Listu». Kar se je tam takorekoč prorokovalo, se je natančno izvršilo. Odkar obstoji na Goriškem deželni zbor, se gre vedno le za to, kdo bo deželni odbornik, kdo bo dobival 200 kron na mesec. Ta namen je imela tudi sedanja slovensko-liberalno-italijansko-klerikalna zveza. O tem zanimivem poročilu izpregovorimo še več na drugem mestu.

Debate so se udeležili sodrugi Kristan, Prijatelj, Lepušič, Cotič, Regent, Marica. Zaključno besedo ima sodr. dr. Tuma. Deželnemu odboru se nalaga, da agitatorično izrabi politični položaj v deželi.

O «Izobraževalnih društvih» poroča sodrug dr. Dermota. O poročilu se razvije živahna debata, katere se udeleže sodrugi dr. Tuma, Regent, Etbin Kristan in drugi. Sklene se: «Tam, kjer je potreba za posebno izobraževalno delo, naj se snujejo podružnice «Ljudskega odra» s posredovanjem deželnega odbora. Obstoječa izobraževalna društva naj se, čim mogoče, preosnujejo v podružnice «Ljudskega odra».

O «Zadružništvu» poroča, ker je dr. Ferfolja zadržan, sodrug dr. Tuma, ki naglaša principielno stališče stranke. Po Goriškem je zadružništvo že precej razvito in splošno se opazuje tendenca, snovati nove zadruge. Kjer so tla za to ugodna, je zadružniško delo priporočljivo, toda politična stranka ne more prevzemati odgovornosti za zadruge, na katere ne more vplivati.

Sodrugi iz Dobravelj govore o svoji novi kmetsko-delavski zadrugi. Pojasnila jim dajejo sodrugi Kristan, dr. Tuma in Regent. Za strankarsko podjetje se tudi ta zadruga ne more priznati.

Dnevni red je s to točko izčrpan. Z apelom na delegate, naj skrbe, da se izvrše sklepi, zaključi sodrug Marica konferenco.

Zmaga socialistov v Zagrebu.

Dne 27. septembra so se vršile volitve delegatov v okrajno bolniško blagajno v Zagrebu. Te volitve so zopet najlepše pokazale napredek socialnih demokratov in naravnost smešno nazadovanje «Hrvatskih radnikov». To se vidi iz števila glasov, ki so jih dobili socialisti, ko so pred šestimi leti prvič iztrgali tedaj vladajočim «Hrv. radnikom» boln. blagajno iz rok, in iz števila, ki so ga dobili pri zadnji volitvi. Pred šestimi leti so socialisti zmagali s **1480** proti **1197** glasom, torej z **283** glasov večine. Letos so dobili socialisti, zavedajoči se svoje moči, brez posebne agitacije **1785** glasov, medtem ko so dobili nasprotniki, ki so zanje glasovali tudi klerikalci, komaj **515** glasov. Socialisti so torej letos zmagali s **1270** glasov večine. — Žalostna usoda «Hrv. radnikov» nam bo razumljiva, če pogledamo njih delovanje, ki je bilo vedno delavstvu in njih interesom samo v škodo. Ti nepoklicani «osrečitelji» delavstva z dr. Zatlukom na čelu so pod krinko narodnosti zavajali nezavedneže v svoje kolo ter jih izrabljali za štafažo in pobijanje pri raznih demonstracijah. Socialiste so seveda denuncirali, kjer so le mogli in jim podtikali, da so «brezdomovinci in izdajalci naroda». Medtem pa so bili vedno na razpolago delodajalcem za dobavo stavkokazov, kar se jim je zadnje dni nepobitno dokazalo na podlagi pisem, ki so jih izmenjavali z delodajalci v slučajih stavke. V najlepši luči so se pokazali ti izdajalci ljudstva tudi pri zadnji volitvi v boln. blagajno. Da dosežejo svoj namen, so si po svoji stari navadi pomagali z najnesramnejšimi in najkorupnejšimi sredstvi, kakor n. pr. z lažjo, podtikavanjem in z oklici na delodajalce, da naj svoje delavce **prisilijo** glasovati za njih listo, češ, saj je to tudi delodajalcem v korist. — Spričo teh dejstev je popolnoma naravno, da so morali priti na psa in da jih je vse zapustilo, kar je poštenega, in se jih drži še tisti, ki ima morda kakšne osebne koristi pri tem in ki so pri poštenem delavstvu zaigrali svoj ugled. — Pripomniti moramo, da so ti «Hrvatski radniki» ravno isto, kar so naši «Narodni delavci». Razlika je le ta, da one vodijo za nos in jih imajo za štafažo razni dr. Franki, dr. Zatluke, Timeti i. t. d., a naše «narodne» delavce razni dr. Mandići, dr. Laginje, Križi, dr. Rusi, Ribnikarji in podobni bratci. Zato nismo nič predrzni, če jim zanaprej prerokujemo isto usodo, ki je zadela njih brate na Hrvaškem. Tudi na Češkem in drugod se isto godi. — Nestvori kot so narodne in podobne organizacije so a priori obsojene na smrt že zaradi pomanjkanja življenskih pogojev, kar bi posebno morala vedeti dr. Rus kot zdravnik in g. Ribnikar kot živinozdravnik.

Politični odsevi.

V delegaciji je podal delegat Biankini na ministra za zunanje posle interpelacijo, v kateri interpelantje odločno protestirajo proti temu, da se je aneksija Bosne in Hercegovine izvršila, ne da bi se bilo istočasno na podlagi pravičnosti rešilo pereče hrvatsko vprašanje in utelesila Dalmacija hrvatskemu kraljestvu. Mesto da bi se Bosna in Hercegovina z istočasno temeljito rešitvijo hrvatskega vprašanja zemljepisno in etnografično utelesila hrvatskemu kraljestvu, se je ustvaril državnopravni monstrum, ki se ne more dolgo ohraniti, ki krši pravice hrvatskega naroda, ovira še bolj kulturelni, politični in gospodarski razvoj ter utegne biti vzrok novega velikega nezadovoljstva in zapletajev. Interpelantje vprašajo, kako zamorejo ministri tako postopanje opravičiti in so li pripravljeni, v interesu Bosne in Hercegovine ter monarhije same natančno proučevati bosansko vprašanje ter je spraviti v soglasje z nujno potrebno ureditvijo hrvatskih razmer.

Delegat dr. Šušteršič zahteva, da naj zastopniki Bosne in Hercegovine dobe sedež in glas v parlamentu in v delegacijah. Bosna in Hercegovina naj se priklopita eni polovici monarhije ali pa naj se vstvari nova samostojna državna tvorba iz slovanskih provincij Avstrije in Ogrske. V delegaciji je imel obširneji govor, rekoč med drugim, da je mogoče aneksijo presojati le v zvezi z jugoslovanskim vprašanjem. Izrekel se je proti temu, da bi padli novi provinciji pod ogrsko gospodstvo. Spojita naj se pa z deželami hrvatske «krone».

Skupni proračun. Proračun o skupnih izdatkih in dohodkih za leto 1909., ki je bil predložen delegacijam, izkazuje skupno potrebščino 406,850.098 K. Od te svote spada na ministrstvo za vnanje stvari 13,666.548 K (več 400.037 K nasproti prejšnjem letu); za vojsko: redna potrebščina 321,478.415 K (več 14,046.762 K), izredna potrebščina 12,366.730 kron (manje 1,011.999 K); skupna potrebščina vojske iznaša torej 324,845.145 K (več 13,034.765 kron nego v prejšnjem letu). — Za vojno mornarico redna potrebščina 58,086.310 K (več 5,464.200 kron); izredna potrebščina 4,450.550 kron (več 973.660 K). Skupna potrebščina vojne mornarice iznaša torej 63,437.860 K (več 6,437.860 K nego v prejšnjem letu).

Dohodki od carin so proračunjeni s 159,938.100 kron. Po odbitku pavšala režijskih stroškov v znesku 7,171.000 K in carinskega pavšala, kar ga je po zakonu oddati deželni upravi Bosne in Hercegovine, v znesku 1,428.571 K, preostaje dobitek od carin v znesku 151,338.529 K. Po odbitku tega carin-

skega prebitka ostaja nepokrita skupna potrebščina v znesku 255,501.560 K, od katerega odpada na kraljestva in dežele, zastopane v državnem zboru 162,498.998 in na dežele ogrske krone 93,200.571 K.

Zunanji odsek avstrijske delegacije je odobril proračun ministrstva za zunanje zadeve.

Ministrska posvetovanja. Zaradi razmer v češkem deželnem zboru sta imela baron Beck in Bienerth v pondeljek konferenco s češkim ministrom Praškom; zvečer se je Prašek sešel z ministrom Fiedlerjem. «Slavische Korrespondenz» pravi, da je položaj Beckovega kabineta zelo resen. Nemci hočejo tudi volilno reformo obstruirati.

Nemški socialni demokratje na Češkem sklicujejo za nedeljo shode, da protestirajo proti nemško-nacionalnim poslancem, ki ovirajo volilno reformo.

Hrvatska deputacija iz Bosne je bila v pondeljek pri cesarju, zahvalit se za aneksijo Bosne in Hercegovine.

V Bosni so baje v bilečkem okrožju in v Nevesinju nemiri.

Bosna in Hercegovina. Minister zunanjih poslov baron Aehrental je v delegacijah obširno razpravljal o Bosni in Hercegovini. Berolinska pogodba je dala Avstriji gledé Bosne in Hercegovine mandat uprave na nedoločen rok ter pravico za posadke v sandžaku Novi Bazar. Rekel je, da sedaj pa je prišel trenutek za ustavo. Berolinska pogodba ni kršena, čete se umakujejo iz Sandžaka.

Grof Andrassy hoče demisionirati, ker njegov čedni pluralni volilni načrt ni dobil predsankcije. Ne bo škode, če gre.

Srbska skupščina se je po dolgotrajni razpravi izrekla noper vojno. Odločili so poslanci z dežele. Demonstracije v Belemgradu se ponavljajo. Nezreli princ Gjorgje je spustil pred ljudstvo bojevito govoranco in je izražal upanje, da bo marširal na čelu prostovoljcev. Ministrski predsednik je moral mladega človeka posvariti zaradi njegovega nezmiselnega ščuvanja. Jurček bi pač postal rad popularen pri Srbih.

Srbski rebelantje se nočejo ozirati na sklepe skupščine. Baje je že nekoliko oddelkov ustašev odrinilo na mejo. Kakšni malenkostni spopadi torej niso izključeni.

Nemčija je izjavila, da ni bila od Avstrije obveščena o nameravani aneksiji. Enaka vest prihaja iz Rusije.

Domače stvari.

Goriški nadškof in klerikalci. Klerikalna «Gorica» objavlja na prvem mestu v napadni obliki sledeči komunike:

Knezonadškof proti zvezi krščanskih socialcev z liberalci. Včeraj predpoldne se je poklonila prevzvišenemu knezonadškofu za njega god goriška duhovščina ter mu izrekla svoje čestitke. O tej priliki se je premilostivi knezonadškof izrazil z ostrimi besedami o žalostni zvezi krščanskih poslancev z liberalno stranko. Obsodil je ta uže znani «škandal» tako, kakor zasluži sama stvar, in dostavil še izrečno željo, da bi obe katoliški stranki vzajemno se podpirali in skupno postopali. Navzočim je priporočil, naj njegovo obsodbo tega «škandala» in željo po složnem delovanju krščanskih strank sporočijo vsi duhovščini.

Pobožna «Gorica» menda niti sama ne čuti, da je dala s to izjavo sama sebi največjo klofuto. Ne le italijanski, temveč tudi slovenski klerikalci so se v goriškem deželnem zboru združili z liberalci, le da so italijanski krščani stopili v zvezo s slovenskimi komaj po imenu svobodomiselnimi «liberalci», slovenski klerikalci pa so šli lepo z italijanskimi liberalci, ki še k masi ne hodijo. Na vsak način je pikantno, če kdo sam sebe zmerja v svojem lastnem listu.

Bosna in Hercegovina, ki po zadnjih dogodkih pripadata avstro-ogrski monarhiji, kažeta sledeče razmere:

Bosna: Obseg 51.027 km. Prebivalstva po štetju leta 1895 — 1,591.036, od teh je Srbov 673.246, katolikov Hrvatov 334.142, mohamedancev 548.632, judov 8.213, protestantov 3.596. Za leto 1904 pa je prebivalstvo procenjeno na 1,737.000. Albancev je 30 tisoč. Zemlja je gorata, preprežena od pogorskega sestava dinarskih planin; dočim najdemo v srednji Bosni paleozoiški skrilj skupno s poševnimi triaškimi zalomi, imamo v Hercegovini triaško, juraško, kredasto in apneno cono, večkrat celo do 2000 metrov višine; na jugovzhodu Bosne prevladuje mezocoiški apnenec. Najvišja gora je Maglič na črnogorski meji (2397 metrov). Glavne reke so: Sava na severu z Uno, Vrbasom, Ukrino, Bosno; na vzhodu teče Drina. Rude nahajamo sledeče: Rjavi premog (484.000 t leta 1904), železna ruda (137.540 t), mangan (1.140 t); izdelalo se je sirovega železa leta 1904 47.678 t za tri milijone kron. 44 odstotkov zemlje je gozdnate, 17 odstotkov pašnikov in travnikov, 25 odstotkov obdelane zemlje. Pridelalo se je leta 1904 pšenice 1·13 milijonov q, rži 0·09 mil. q, ječmena 0·76 mil. q, ovsa 0·56 mil. q, krompirja 0·67 mil. q, koruze 1·65 mil. q, vina 0·01 mil. hl. Živine je bilo leta 1895 233.322 konj, 1,416.394 govede, 1,447.049 koz, 3,230.720 ovac, 662.242 prešičev. Tobačna industrija je velika, ravnotako sviloreja; žita se precej izvaža, ravnotako lesa, suhih češpelj in slivovke (leta 1904 47.826 ton v vrednosti 9,995.764 K). Cest je 2465 km, železnic (leta 1905) 2418 km, brzojavnih žic (leta 1904) 2989 km. Leta 1904 je bilo 64 brzojavnih postaj, telefonske proge so dolge 175 km. — Pošta je leta 1904 odposlala 15,847.673 pisem, 4,383.210 tiskovin in časnikov. Kar se socialne razvrstbe tiče, je posestvo večjidel v rokah «begov», to je pomohamedanjenega slovanskega «plemstva» in «ag». Kristjani, Srbi in Hrvatje so večinoma kmetje, ki morajo s begom skleniti najemninsko pogodbo. Pod turškim vladarstvom je Bosna bila razdeljena v sedam kajmakamlikov: Sarajevo, Travnik, Bihač, Banjaluka, Dvornik, Mostar in Novibazar, vsak kajmakamlik pa v okrožja nahije ali kaze. V kajmakamliku je gospodoval kajmakam, v nahijah mudir. Provincijo je upravljal vali. Pod avstrijsko upravo se je dežela razdelila v pet okrožjih, Sarajevo, Banjaluka, Bihač, Travnik, Tuzla in 43 okrajev. Deželni budget je leta 1906 znašal 51.681 milijonov potrebščine in 56.048 milijonov pokritja, torej 4307 milijonov preostanka.

Hercegovina: Hercegovina šteje eno okrožje (Mostar), obsega 9119 km. in ima 219.511 prebivalcev. Od teh je 56.135 mohamedancev, 74.889 pravoslavnih Srbov, 88.188 Hrvatov katolikov. Glavna reka Neretva, stolno mesto Mostar.

Ljubljanskim sodrugom in prijateljem naznanjamo, da bo v nedeljo, dne 8. novembra t. l. v gostilniških prostorih gosp. Petričeve na Reseljevi cesti št. 22 «Prvi prijateljski zabavni večer organiziranih sodrugov.» Ta priredba bo brez vstopnine in neprisiljena. Namen ji je, gojiti med sodrugi prijateljstvo in zabavo sploh. Jutri, dne 15. t. m. se prične kegljanje na dobitke. Prvi dobitek je 30 kron, drugi 20 kron, tretji 10 kron, četrti je 5 kron za največ serij.

Proti kupčiji z dekleti je avstrijsko ministrstvo za notranje zadeve izdalo dva odloka. V enem nalaga vsem političnim upravnim oblastem, da smatrajo dunajsko policijsko ravnateljstvo za osrednji urad proti kupčiji z dekleti in mu pošljejo seznamek vseh v teh oziru sumljivih oseb in lastnikov javnih hiš ter mu vsako leto poročajo o eventualnih izpremembah. V drugem odloku ukazuje, da se mora o vsakem najemanju, oziroma angažiranju mladih deklet za artistinje (šansonetke, koncertistinje i. t. d.) v inozemstvo obvestiti sodnijska varuška oblast, ki se ima v tem oziru informirati in tozadevno ukreniti.

Šolskih zdravnikov je na Japonskem 4941 (za 395 več) nego lani. Ti zdravniki dobivajo 143.987 jenov plače. Lani so preiskali 722.973 učencev. Na Japonskem! Kaj pa v Avstriji?

Poboljšanje plač državnim uslužbencem. S 1. okrobrom je stopil v veljavo zakon, ki dovoljuje naknadni kredit 4 in pol mil. kron za leto 1908. v svrho izboljšanja materialnega položaja posameznih kategorij državnih uslužbencev.

Doktorat živinozdravništva. Živinozdravniški visoki šoli na Dunaju in v Levovu sta z najvišjim odlokom z dne 5. septembra dobili pravico promocije za doktorje živinozdravništva (doctores medicinae veterinariae). S tem je ustreženo željam živinozdravnikov. Ta doktorat bo pa le fakultativen, torej ne obvezen za praktičen poklic, kakor je medicinski. Obenem je z novim šolskim letom uvedena šolnina, ki znaša za avstrijske državljane 50 kron za semester, za druge 75 kron. Ubožni in marljivi slušatelji morejo biti šolnine oproščeni. Šola bo smela odzdaj voliti tudi rektorja svobodno in preide v civilno upravo, kakor hitro bodo dotična pogajanja končana. Doslej je stala pod vodstvom vojnega ministrstva!

Šolski štrajk v Črnem vrhu. Po «Učiteljskem Tovarišu» posnamemo: V Črnem vrhu nad Idrijo so imeli prve dni tega šolskega leta nekak štrajk. Naj navedemo tu popolnoma verodostojno poročilo, samo suha fakta brez vsakega komentarja: Tam službuje učitelj Silvester. Deželni šolski svet ga je lansko leto na pritisk njegovih sovražnikov sklenil kazensko prestaviti. Silvester se je pritožil na ministrstvo. V Črnem vrhu je ena najtežjih in tudi v vseh ozirih najslabših služb in Silvester gotovo sam želi, da odide prejkomogoče od navedenih ljudi. A stvar je taka, da mora ostati na mestu, dokler se ne reši pritožba definitivno. Silvester je član krajnega šolskega sveta; urejeval je šolsko matico in kot tak je naznanil gospodu župniku pravočasen začetek šole in ga prosil za prepis novih šologodnih otrok. Gospod pa je dejal, da ne bo oznanil šole in da ne dovoli prepisa krstne knjige, ker ne priznava več prestavljenega Silvestra za nadučitelja v Črnem vrhu. Tovariš je šel na to k predsedniku krajnega šolskega sveta, a ta je dejal, pa naj «vse stoji» dokler ni pritožba rešena. Ker so mnogi ljudje vpraševali Silvestra, kdaj se šola začne, je ta na lastno roko, in sicer po nasvetu nekega člana deželnega šolskega sveta, razglasil, da se prične šola brez ozira na število došlih otrok, dokler se ne preskrbi potrebni razglas. Začetek se je sporočil tudi učiteljici Jurjevičevi, ki pa je po kratkem posvetovanju z županom, predsednikom krajnega šolskega sveta in še nekim drugim gospodom vrnila okrožnico nepodpisano in svojemu šolskemu voditelju odgovorila, da se ne pokorava njegovim naredbam. Dospelo je jutro 21. septembra. Ob 8. uri (šola se prične ob devetih) prideta predsednik in en član k nadučitelju. Prvi jame ogorčeno vpiti v šolski veži: «Slišali smo, da bodete imeli danes šolo. Mi vam pa to prepovemo. Vi ste prestavljeni. Ključe od učilnic sem!» Silvester jima je odgovoril, da nimata take pravice, ter ju je mirno odslovil. Člana krajnega šolskega sveta sta šla nato k orožniškemu stražmojstru ter zahtevala asistenco. Ko je nista dobila, sta zopet prišla pred šolo ter hodila semintja. Ob ½9. so pričeli prihajati otroci v šolo. Silvester jih je naštel okrog 50. — Seveda so to debelo gledali ljudje, ki so prej ta dan čitali v nekem časopisu o popolnem štrajku. Ko sta videla člana krajnega šolskega sveta šoli bližajoče se otroke, sta se vstopila tik pred šolska vrata in podila vrstoma učence domov. Predsednik je rabil nekako sledeče besede: «Otroci, pojdite domov, danes ni šole. Učitelj je prestavljen. Predsednik ukazuje, bivši nadučitelj ne ukaže v šoli nič več . . .» ko so otroci odšli, sta pridrvela člana v prvo nadstropje in vzlic nadučiteljevemu protestu — samovoljno zaklenila učilnice ter odnesla ključ s seboj. Pred odhodom je naznanil predsednik Rudolf, da mora Silvester zapustiti v 14 dneh tudi šolsko stanovanje! Čez pet dni je dobil Silvester od okrajnega šolskega sveta obvestilo, da mu je podeljen dopust, dokler se njegova disciplinarna zadeva ne reši definitivno. Začasno vodstvo pa se je izročilo nepokorni učiteljici. «Učit. Tov.» dodaja: «Navedli smo sama suha dejanja. To poudarjamo še enkrat! Prosimo g. dr. Tavčarja, naj o tej stvari informira pri prvi seji gg. člane deželnega šolskega sveta. Posebno naj vpraša, zakaj se že 10 mesecev ne reši pritožba glede stanovanja. Naj je tovariš Silvester v Črnem vrhu še en teden ali pa še eno leto — zahtevamo, da se mu da stanovanje kot ukazuje zakon, in sicer takoj! Saj vendar ni pes, da bi ne imel strehe in kruha! Silvestru svetujemo, naj bo — kakor je v takih razmerah tudi težko! — popolnoma miren in naj se ne izseli. Sedi naj na svojem stolu in naj čaka! Morda ga tisti, ki so mu odpovedali stan, dejanjsko vržejo na cesto in seveda njegovo ženo tudi. To bo začetek nove tragedije!» — Mi pa le pripominjamo, da je zdaj doba — sloge.

Vabilo
na
PRIJATELJSKI
zabavni večer
kateri se vrši
v nedeljo, dne 8. novembra
v vseh gostilniških prostorih
g. Petričeve :: Resljeva cesta 22.
Začetek ob 5. uri popoldne. Vstopnina prosta.
Zabava najraznovrstnejša.
Kegljanje na dobitke
se prične 15. oktobra, keglja se vsaki dan in se zaključi dne 8. novembra ob 10. uri zvečer.
I. dobitek 30 K, II. dobitek 20 K, III. dobitek 10 K, IV. dobitek 5 K za največ serij.
K mnogobrojni udeležbi uljudno vabi
Veselični odbor
6—1 ljublj. lokalne organizije.

Dopisi.

Trst. (Predavanje.) V ponedeljek, 12. t. m. je «Ljudski oder» otvoril letošnjo sezono s predavanjem sodruga Etbina Kristana o Turčiji. Kako so se predavanja «Ljudskega odra» vživela med tržaškim ljudstvom, je najbolje pokazala velika udeležba. V veliki dvorani se je zbralo okrog 500 poslušalcev, ki so z največjim zanimanjem sledili poljudnemu in živemu predavanju. Sodrug Kristan je preciziral etnografski pogin Turčije in je podal v markantnih potezah zgodovino Osmanov od naselitve v Mali Aziji do naših dni. Plastično je prikazal razvoj razmer in razloge, ki so prej ali slej morali povzročiti preobrat. Bolj podrobno je naslikal pudec Abdul-Azisa in Murata ter razmere, ki so nastale pod vlado Abdul-Hamidovo, razložil je notranje in zunanje uplive ter podal kratek a jasen predled revolucije, ki je tako čudovito zmagala. Končno je še izpregovoril o zadnjih dogodkih na Balkanu in o momentanem položaju. Zadovoljnost poslušalcev, ki so vztrajali dve uri, je izpričevalo burno odobravanje. — V kratkem priredi «Ljudski oder» še dvoje predavanj sodruga Kristana in eno sodruga Cankarja. Tržaške delavce opozarjamo že sedaj na to.

Shodi.

Ribnica v Pohorju. Dne 11. t. m. dopoldne se je vršil pri nas v gostilni gosp. Weinbergerja obilno obiskani shod delavcev. Govoril je sodrug Ant. Kristan iz Ljubljane o organizaciji delavskega ljudstva, o socialno-demokratični delavski stranki ter o narodnostnih prepirih. V svojem dve uri trajajočem govoru je poljudno razložil: Zakaj so moramo delavci strokovno organizirati in zakaj moramo biti socialni demokratje. Shod bo brez

dvombe imel zelo veliko uspeha; besede govornikove ao padle na rodovitna tla. Socialna demokracija se po Pohorju širi. Ribnica je središče, pa tudi drugi kraji (Brezno, Vuhred) ne zaostajajo. — Mi želimo, da bi kmalu zopet imeli podoben shod!

Shod v Zagorju. V nedeljo, 18. oktobra popoldne se vrši v Zagorju v dvorani g. Mihelčiča javen shod z dnevnim redom: 1. Starostno zavarovanje delavcev; 2. Narodnostni boji po Slovenskem in socijalna demokracija. Začetek ob 3. uri popoldne. Delavci, pridite vsi!

Socialni pregled.

Delavska šola. Naznanja se vsem tistim, ki so se priglasili v delavsko šolo, da se naj snidejo v sredo, 31. oktobra ob 8. uri zvečer v sobi združenih organizacij pri Petriču na Resljevi cesti. Navzočnost vseh je potrebna!

Društvene vesti.

Predavanje v Idriji. 17. t. m. bo v prostorih podružnice «Unije» rudarjev zopet javno predavanje. Predaval bo dr. Drag. Lončar: «Kako se je razvijal prirodni človek v kulturnega». Začetek ob ½9 uri zvečer. — Predavanje, ki se je vršilo 3. t. m., je bilo dobro obiskano. Predavatelj prof. dr. Lončar je žel obilo pohvale za svoj trud.

Vinska trgatev v Idriji. Socialistično društvo «Naprej» priredi 25. t. m. zvečer «Vinsko trgatev» v prostorih pivovarne pri Črnem orlu. Trgatvi bo sledil ples, ki ga bo začel oče župan z voditeljico viničark. Začetek trgatve ob 7. uri zvečer. Več prihodnjič.

Strokovni pregled.

Več nego pol miliona delavcev v strokovnih organizacijah je bilo združenih koncem l. 1907. Prav jasen je pomen te številke, če se primerja z dotičnimi števili prejšnjih let. Število članov prostih strokovnih društev avstrijskih je znašalo

konec 1903	154 665
» 1904	189.121
» 1905	323.099
» 1906	448.270
» 1907	501.094

Bolj nego kakorkoli izpričuje ta velikanski prirastek, kako absolutno potrebna so prosta strokovna društva za avstrijsko delavstvo. Prosta strokovna društva so plačala podpor svojim članom leta 1907:

potovalne podpore	162.808 K
brezposelne »	1,148 534 »
bolniške, invalidne, vdovske, sirotninske podpore in pogrebnine	1,122.772 »
potrebe v potrebi	408.225 »
Torej skupaj	**2,841.330 kron**

so porabila prosta strokovna društva leta 1907 za podpore svojim članom. Ob vsakršni potrebi, ki doleti delavca v življenju le prevečkrat, so mu bile v pomoč; ko so ga zapustili vsi krivi prijatelji, ki jih gre v nesreči sto na let, kakor pravi pregovor, je dobil delavec dejansko pomoč pri svojem strokovnem društvu, pri svojih tovariših, ki se ž njim vesele in ž njim trpe.

Centralna društva se po številu niso nič izpremenila, pač pa se je zmanjšalo število lokalnih društev od 89 do 77, ker so se priklopila večjim društvom.

Število krajevnih skupin je naraslo od 4062 na 5030 in izkazuje torej prirastek 968 novo ustanovljenih podružnic.

Statistiške proizvedbe glede prejemkov in izdatkov od leta 1901 izkazujejo naslednje svote:

Prejela so;	kron
Leta 1901 vsa strokovna društva	2,229.346·21
» 1902 » » »	2.617.184·02
» 1903 » » »	2,942.854 88
» 1904 » » »	3,392.970 09
» 1905 » » »	4,641.726·81
» 1906 » » »	6,982.364·99
» 1907 » » »	8,120 763·62
Skupaj	30,927.220·62

Izdala so:	kron
Leta 1901 vsa strokovna društva	2,111.082·12
» 1902 » » »	2,392.539·77
» 1903 » » »	2,647.066·20
» 1984 » » »	3,004.160 50
» 1905 » » »	3,829.751·41
» 1906 » » »	5,609.810 01
» 1907 » » »	7,147.730 43
Skupaj	27,742.140·44

Te vsote izkazujejo le čiste društvene prejemke in izdatke, ki se smejo porabljati za tiste namene, ki so določene v društvenih pravilih. Obrambne sklade, oziroma stavkovne sklade pobirajo in upravljajo «proste organizacije» posameznih strok posebej.

Stavkovni skladi, ki jih organizacije pobirajo po svojih «prostih organizacijah», znašajo l. 1907 **K 3,283.716·60**. Doneski za stavkovni sklad se menjavajo med 5 h in 1 K na teden. Ob večjih stavkah ali izporih se razpisujejo še posebni doneski. Za načelne obrambne boje, posebno izpore, plačujejo organizirani člani po 5 h na mesec v «solidarnostni sklad», ki je bil ustanovljen leta 1907, in ga upravlja državna komisija avstrijskih strokovnih društev.

Celotna organizacija ima nad K 2,558.129·15 prosto na razpolago za stavke, izpore in za podporo preganjancem (masreglovancem).

Proste organizacije strokovnih društev so izdale naslednje vsote:

Leta	1905	1906	1907
		kron	
Za preganjane člane	46,476 81	63.767·50	138.354·11
Za stavkujoče in izprte člane	1.118.371·14	1.855.132 60	1.687.233 36
Skupaj	1,164.874 95	1,918 000 10	1,825.587·47

Konec prih.

Sodrugi, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. . . Agitirajte povsod za „Rdeči Prapor!“

Novo! Novo!

Ravnokar sta izšla knjižnice ‚Naprej!‘
XI. zvezek

Narodno vprašanje in Slovenci.

Cena 24 vinarjev.

XII. zvezek

Strahovi.

Cena 80 vinarjev.

Umetnost in književnost.

Najboljši in najcenejši koledar slovenski je

Žepni koledar

za delavce sploh in prometne uslužbence za navadno leto 1909.

Ta koledar izhaja že deveto leto in se ga razpeča vsako leto nekaj tisoč. Posebno se odlikuje po vsebini koledar za leto 1909. Vsebina mu je naslednja: Ob novem letu (pesem), Koledar, Množilna razpredelnica, Kolkovne lestvice, Poštni tarif, Inozemske denarne vrednosti, Stara mera in nova, Koliko plačam osebne dohodnine, Vojna taksa (po novem zakonu), Podpore svojcem k orožnim vajam klicanih mož, O volitvah, Centralni sedeži avstrijskih strokovnih organizacij, Starostno zavarovanje zasebnih uradnikov, Organizacija avstrijskih državnih in privatnih železnic, Primož Trubar, Spanje, Drobiž in beležke za vsak dan v letu. Razen te vsebine prinaša koledar pet slik socialno-demokratičnih državnih poslancev, in sicer: Hudec Jos., Renner Karol, Scabar Rajko, Skaret Ferdinand in Tomschik. Ta bogata vsebina priča, da je koledar vsega priporočila vreden za vsakogar. Razpošiljati se prične v drugi polovici meseca oktobra. Organizacije in posamezne naročnike kar najuljudneje prosimo, da ga naroče čimprej, zakaj pošiljatev more biti le tedaj točna, če se naročniki zglase pravočasno. Cena v platno vezanemu izvodu je 80 v, po pošti pa 10 v več. Naroča se pri «Delavski tiskovni družbi» v Ljubljani (Dunajska cesta št. 20) in pri upravništvu «Rdečega Praporja».

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako **sredo** in **soboto** in velja za **avstro-ogrske kraje** za celo leto **10 K 40** vin., za pol leta **5 K 20** vin., za četrt leta **2 K 60** vin., mesečno **90** vin.

Za **Nemčijo** za celo leto **12 K**, za pol leta **6 K**, za četrt leta **3 K**.

Za **Ameriko** za celo leto **14 K**, za pol leta **7 K**.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

? Ali ste že čitali ?

brošuro „V dobi klerikalizma? --- Še ne!

Potem si jo takoj nabavite. Dobi se za **40 vinarjev komad** po ljubljanskih knjigarnah, v Trstu pri Gorencu, v Gorici pri Gabršcku kakor tudi v prodajalni «Delavske tiskovne družbe» v Ljubljani na Dunajski cesti št. 20.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah „Rdeči Prapor“!

Ceno perje za postelje!

En kilogram sivega, osmukanega K, napol belega K 2·80, belega K 4·—, prima puhastega K 6·—, najboljšega prima, opukanega, najlepše vrste K 8·—, Puh siv K 6·—, bel K 10·—, prsni puh K 12·—, od 5 kg naprej tranko.

Gotove postelje

iz gosto tkanega rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (pavolnine — nankinga), tuhent, 170 : 116 cm velik in dve blazini, 80 : 58 cm veliki, napoljnjeno z novim, sivim, očiščenim, izdatnim in trpežnim perjem K 16·—, z napol puhom K 20·—, s puhom K 24·—, tuhent sama K 12·—, K 14·—, K 16·—, blazinice K 3·—, K 3·50, K 4·—, razpošilja proti povzetju, ne vračunši zavojnino, franko od K 10·— naprej. 52—2

Maks Berger, Deschenitz, 228 (Böhmerwald).
Če blago ne ugaja se zamenj ali pa vrne denar. — Cenik zastonj in franko.

Naznanilo.

Ob štiristoletnici Trubarjevega rojstva spominja se prvega slovenskega reformatorja tudi slovenska socialno-demokratična stranka. Izdala je brošuro

„Primož Trubar in slovensko ljudstvo“

v založbi «Delavske tiskovne družbe v Ljubljani».

Cena 8 vinarjev.

Opozarjamo sodruge in vse delavske organizacije na to. Kdor še ni naročil te brošure, naj to stori takoj.

Štiristoletnico Trubarjevega rojstva pa je proslavila socialno-demokratična stranka tudi s tem, da je izdala v založbi «Delavske tiskovne družbe» zanimivo protiklerikalno brošuro:

„V dobi klerikalizma“

ki obsega nad vse poučno čtivo o klerikalizmu.

Želimo, da bi se te dve brošuri kar najbolj razširili med slovensko ljudstvo. S tem se bo tudi najbolj proslavil spomin Primoža Trubarja.

Na delo tedaj!

Kdor išče personalni, hipotekarni ali realni **Kredit** 52—2 naj zahteva brezplačno prospekt Meller L. Egyed Budimpešta IX., Fő-utca 7. Telefon-interurban 46—31.

KAVARNA
‚Unione‘
preje ‚Tedesco‘ v Trstu
se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Bartl.

Tiska Iv. Pr. Lampret v Kranju.